

ONDER DE AANDACHT

SOK MEDEDELING 38

SOK-medelingen is een uitgave van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven en heeft als doel om de waardevolle onderzoeksgegevens aan de groeves niet verloren te laten gaan en om onderzoek in groeven te stimuleren. Hieronder een korte samenvatting van de inhoud van het laatst verschenen nummer (SOK-mededelingen nummer 38).

DE COOLEN IN VAL-MEER

Een geschiedkundig en cultuurhistorisch portret schetsen van de groeve de Coolen is niet eenvoudig. De archieven geven nauwelijks iets prijs en de groeve is niet bepaald bezaaid met oude opschriften. Toch heeft de auteur (Jansen) een samenraapsel van bij elkaar gesprokelde gegevens tot een boeiend overzicht weten te bundelen. Deze zogenaamde boerengroeve kent een oude oorsprong. Romeinen hebben in de directe omgeving wijngaarden geëxploiteerd en de resten van villa's en graf-tombes zijn niet ver van de groeve gevonden. Maar de eerste verwijzing naar de groeve de Coolen is mogelijk een akte uit 1286, met de vermelding "Steynberch in Valle". In de 16e en 17e eeuw wordt ook verwezen naar de steenwinning in Val-Meer, waar gesproken wordt over "mergelkuyl" en "fallerkuijl". Jansen vervolgt zijn verhaal met een schets van de mergelontginning in vergelijking met de grotere groeven in de nabij gelegen dorpen, de champignonteelt, de bescherming en de fauna. Met name de vleermuizen hebben baat gevonden bij de bescherming. Sinds de afsluiting van de Coolen is het aantal overwinterende vleermuizen gestegen van enkele exemplaren tot een zeventigtal in de laatste jaren.

KARSTEN HIERAAN GERELATEERDE GEOLOGIE

Enkele merkwaardige zwarte laagjes in de mergel van de Lacroixberg in Zussen waren het doel van een bezoek met Dortangs. Het bleek niet de zo vurig verlangde Krijt/Tertiair-grens te zijn, maar een inspoeling van water, waarbij het op de kalklagen aanwezige geoxideerde ijzer en andere mineralen zijn achtergebleven. De aanwezige karstvorming in de groeve trok echter de bijzondere aandacht van de bezoeker. Ofschoon karst algemeen bekend is, bespreekt de auteur het ontstaan ervan en de hieraan gerelateerde fenomenen die in de Lacroixberg zichtbaar zijn.

OPZOEK NAAR DESCHAT MET JAN DIE LIS
Jan Dielis was rond 1950 assistent van ir. D.C. van Schaik in de Sint-Pietersberg tijdens de bekende inventarisatiewerken aldaar. Tijdens dat onderzoek ontwikkelde zich bij Dielis een fantastische theorie over de twaalf gouden apostelbeelden die behoorden tot het Kapittel van Sint-Servaas en die in 1579 verborgen zouden zijn op een onbekende plek. Hij raakte ervan overtuigd dat de zo vaak gezochte beelden ergens in de Sint-Pietersberg verstopt zouden zijn. Na veel denk- en rekenwerk kwam Dielis tot de conclusie dat het gebied waar het Noordelijk gangenstelsel en de Zonneberg elkaar raken de plaats moest zijn waar de beelden verstopt waren. In het diepste geheim werd in 1964 een ploeg opgravers gevormd, die samen met Dielis, overigens tevergeefs, op zoek gingen naar de kostbare beelden. Ed de Grood doet verslag van deze nu "vermakelijke" gebeurtenis.

EEN RAADSELACHTIG GEVAL

Deel IV van de "Kapellen in de onderaardse kalksteengroeven van Zuid-Limburg", gaat over de kapel ter herinnering aan de geloofsvervolg-ing in de Franse Tijd in het Zonnebergstelsel bij Maastricht. De kapel is bij menig bergloper niet bekend, omdat hij niet direct in het oog valt. Hij is namelijk gelegen om de hoek van een hoger gelegen gedeelte in een doodlopende zijgang. De geschiedenis van de kapel is min of meer een raadsel. Alhoewel een opschrift herinnert aan de geloofsvervolg-ing in 1794, doet de stijl en de ligging anders vermoeden. De auteur probeert alle stukjes in elkaar te passen, maar moet tot de conclusie komen dat het "een raad-selachtig geval" blijft.

Inlichtingen over de SOK-Mededelingen:

Ton Breuls
Bovenstraat 28
B-3770 Kanne Riemst (België)
e-mail: sok@nhgl.org

GENOOTSCHAPSDAG 2004

ADDER, EIKELMUIS EN IJSVOGEL

Op zaterdag 28 februari 2004 organiseert het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg de jaarlijkse Genootschapsdag. Het ochtendprogramma bestaat uit een serie korte voordrachten met onderwerpen over de groeves, poe-

lenplannen, akkeronkruiden en de atlas van zoogdieren in Limburg en de atlas van amfibieën en reptielen in Limburg. Verder is er tijdens de dag een dialezing gepland over de amfibieën en reptielen van Limburg, een film van de bekende Limburgse cineast Peter Keijzers over de Adder in de Meinweg, een film van Dré Was-sen over de Ijsvogel en een dialezing over het onderzoek van de Eikelmuis in Limburg.

In de pauzes zijn weer een groot aantal organi-saties met een stand aanwezig op een groene markt.

Ook de boekenmarkt ontbreekt niet tijdens deze dag. Leden die hiervoor hun boeken, tijdschriften of rapporten af willen staan kun-nen contact opnemen met het bureau van het Genootschap (tel. 0475-386470, e-mail: bureau@nhgl.org). Het onderwerp van de boeken moet betrekking hebben op natuur en milieu. De boeken worden tijdens de Genootschapsdag te koop aangeboden. De opbrengst komt ten goede aan het Natuurhistorisch Ge-nootschap in Limburg.

De Genootschapsdag vindt plaats op zaterdag 28 februari 2004 in het Bisschoppelijk College Broekhin, Bob Boumanstraat 30/32 te Roermond. Het programma begint om 10.00 uur en eindigt om 16.00 uur. Het volledige programma met een overzicht van de deelnemende organi-saties en andere informatie is binnenkort be-schikbaar op onze internetsite: www.nhgl.nl.

In het Natuurhistorisch Maandblad van januari 2004 zal een volledig overzicht verschijnen en wordt informatie verstrekt over de opgave van de Genootschapsdag 2004.

DE RTIENDE CONTACTDAG LIKONA

Op zaterdag 17 januari 2004 organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) weer haar jaarlijkse contactdag in het Limburgs Universitair centrum in Diepenbeek. LIKONA is het samenwerkingsverband van een aantal werkgroepen, verenigingen en instellingen die actief zijn op het gebied van studie en inventarisatie van planten, dieren, gesteenten en fossielen. De dag begint om 8.45 uur in het LUC, Universitaire Campus, gebouw D in Diepenbeek. Enkele onderwerpen die tijdens de LIKONA dag aan de orde komen zijn: 10 jaar beheer op flora en fauna in "Het Wik" (Bokrijk), de belgische paddestoelenatlas en de zoogdie-renatlas van België. Tijdens de middagpauze zijn

er onder meer boeken- en informatiestands en een posterhoek. Voor het volledige programma van de contactdag kan men terecht op de LIKONA-website: <http://www.limburg.be/likona>. Iedere geïnteresseerde is welkom en de deelname is gratis. Inschrijven is wel noodzakelijk. De bezoeker die een warme maaltijd wil gebruiken, moet hiervoor vooraf € 7,50 overmaken op rekeningnr. 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk, met vermelding "LIKONA contactdag 2004". Voor verdere inlichtingen en inschrijvingen kan men tijdens de kantooruren terecht bij:
LIKONA-secretariaat
tel. 0032 (0)11 26 54 62
fax. 0032 (0)11 26 54 55
e-mail: likona@limburg.be.

GROENHUIS DAG 2004

Op zondag 21 maart 2004 zal in Weert een GroenHuis-dag worden georganiseerd door de organisaties die gevestigd zijn in het GroenHuis te Roermond. Het achterliggende doel van

deze dag is om het brede publiek kennis te laten maken met het werk van de organisaties die gevestigd zijn in het GroenHuis: het Consulent-schap Natuur- en Milieueducatie Limburg (IVN), Stichting Milieufederatie Limburg (SML), Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), Ons Waardevol Cultuurlandschap (Ons WVCL) en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL). Tijdens de dag zullen een groot aantal activiteiten plaatsvinden. In een van de komende maandbladen zal hieraan meer aandacht worden besteed.

TIJDSCHRIFT LIMBURGSE VOGELS

Tot spijt van vele lezers en de redactie moest Limburgse Vogels in 2001 noodgedwongen stoppen. Nu, twee jaar later, is met de komst van een aantal nieuwe enthousiaste redactieleiden een herstart gemaakt. In januari 2004 zal een nieuwe editie van Limburgse Vogels verschijnen.

Naast enkele hoogtepunten van de waarnemingen uit 2003 zullen als vanouds ook artikelen met

achtergrondgegevens verschijnen. Daarnaast is ook het complete waarnemingenoverzicht weer present. De Limburgse Vogels editie 2003 zal een dubbeldik nummer worden met meer dan 70 pagina's leesplezier. En uiteraard krijgt Limburgse Vogels een vervolg in 2004.

De prijs bedraagt € 7,50 voor leden van het Natuurhistorisch Genootschap en € 10 voor niet-leden. Bedrijven, instellingen en verenigingen betalen minimaal € 15. Oud-abonnees hebben een brief met acceptgiro ontvangen en daarmee de mogelijkheid gekregen zich opnieuw als lid van Limburgse Vogels aan te melden. Ook kan het nummer nu al besteld worden, door het bovenstaande bedrag over te maken op giro 1134234, ten name van Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, onder vermelding van "Limburgse Vogels 2003". In België kan het geld overgemaakt worden op gironummer 000-1507143-54 onder vermelding van "Limburgse Vogels 2003". Na betaling wordt de Limburgse Vogels opgestuurd. In een van de volgende edities van het Natuurhistorisch Maandblad zal uitgebreider aandacht worden besteed aan de nieuwe Limburgse Vogels.

Redactie Limburgse Vogels

BINNENWERK BUITENWERK

Op de website www.nhgl.nl is de meest actuele agenda te raadplegen.

DINSDAG 2 DECEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicum middag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

WOENSDAG 3 DECEMBER houdt de **Vlinderstudiegroep** haar bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

DONDERDAG 4 DECEMBER heeft **Kring Maastricht** Dre Wassen uitgenodigd om een door hemzelf gemaakte film over de Ijsvogel te laten zien. De bijeenkomst wordt gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht en begint om 20.00 uur.

ZONDAG 7 DECEMBER wandelt de **Plantenstudiegroep** door het grensgebied van België en Duitsland. Deze cultuurhistorische wandeling begint in Relais Königsberg. Wil

Willems (tel. 043-3257126) vertrekt met belangstellenden om 10.00 uur vanaf NS-station Maastricht (oostelijke ingang, aan de Meerssenerweg) of om 11.00 uur in Relais Königsberg aan de voet van de "Himmelsleiter".

MAANDAG 8 DECEMBER verzorgt Hans van der Laar voor **Kring Heerlen** een lezing over de geologische geschiedenis van Limburg. Ook algemene begrippen uit de geologie komen aanbod. De bijeenkomst vindt plaats in de zaal van Stichting Botanische Tuin Kerkrade, St. Hubertuslaan 74 in Terwinsele (Kerkrade-West). Aanvang 20.00 uur.

DINSDAG 9 DECEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicum middag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DONDERDAG 11 DECEMBER is er een vergadering van het **Algemeen bestuur** in het GroenHuis te Roermond.

VRIJDAG 12 DECEMBER start **Kring Roermond** met een lezingencyclus "wandelen in de Eifel". Olaf op den Kamp zal deze avond natuurhistorische bijzonderheden aanhalen die in het Perlenbachtal nabij Monschau (Duitsland) te vinden zijn. Math de Ponti zal daarnaast nog een tocht verslaan die hij door het Tiefenbachtal heeft gemaakt. De bijeenkomst heeft plaats in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond. Aanvang: 19.30 uur.

DINSDAG 16 DECEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DINSDAG 16 DECEMBER is er een vergadering van het **Dagelijks bestuur** in het GroenHuis te Roermond.

DONDERDAG 18 DECEMBER is er een bijeenkomst van de **Zoogdierenwerkgroep**. Vilmar Dijkstra zal een lezing verzorgen over de

Bever en Bevermonitoring in Limburg. De lezing vindt plaats in het GroenHuis, Godswederstraat 2 in Roermond. Aanvang 20.00 uur.

VRIJDAG 19 DECEMBER houdt Jan Kersten voor de **Plantenstudiegroep** in het kader van het winterprogramma een lezing over mossen. De bijeenkomst vindt plaats in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Begin om 20.00 uur, einde circa 22.30 uur.

ZONDAG 21 DECEMBER organiseert de **Plantenstudiegroep** een wandeling langs de Kall vanuit Lammersdorf (Duitsland). Pierre Thomas (tel. 045-5708870) vertrekt met enthousiaste wandelaars om 10.00 uur vanaf

NS-station Maastricht (oostelijke ingang, aan de Meerssenerweg) en om 11.30 uur vanaf de kerk van Lammersdorf.

DINSDAG 23 DECEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DINSDAG 30 DECEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

REDACTIE G. Verschoor & H. Heijligers (hoofdredactie), D.Th. de Graaf, J.T. Hermans, M. Lejeune, A.J.W. Lenders & J.H. Willems (redactie), R. Steverink (redactie-assistent). Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, redactie@nhgl.org.

Met dank aan **Ton Breuls** voor zijn rol als gastredacteur en zijn inzet bij het totstandkomen van dit jubileumnummer.

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te houden aan de richtlijnen opgesteld door de redactie. Richtlijnen kunnen worden aangevraagd bij bovenstaand redactieadres of zijn te bekijken op de internetpagina van het Genootschap.

Basisonderwerp typografie: Graatsma in vorm, Maastricht.

Grafische verzorging: Van de Manakker, Grafische communicatie, Maastricht, vdmanakker@bvdn.nl.

Druk: SHD Grafimedia, Swalmen.

ISSN 0028-1107

COPYRIGHT Auteursrecht voorbehouden. Overname slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

DAGELIJKS BESTUUR F. Coolen (voorzitter), H. Schmitz (secretaris), H. van der Weijden (penningmeester), R. Akkermans (ondervoorzitter), J. Teeuwen (bestuurslid). Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, bestuur@nhgl.org.

BUREAU Henk Heijligers (bureau manager) & Roel Steverink (bureau medewerker). Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470, bureau@nhgl.org.

LEDENADMINISTRATIE N.A. van de Wal. Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470 ledenadministratie@nhgl.org, giro: 1036366, voor België: 000-1507143-54.

LIDMAATSCHAP € 25 p/j., jeugdleden t/m 23 j. & 65+-leden € 12,50; bedrijven, verenigingen, instellingen e.d. € 75.

BESTELLINGEN van publicaties, (oude) maandbladen en andere uitgaven: uitsluitend schriftelijk bij het Publicatiebureau Natuurhistorisch Genootschap, Groenstraat 106, 6074 EL Melick.

LOSSE NUMMERS Dit themanummer kost € 5 voor leden en € 7,50 voor niet-leden (excl. porto).

INTERNET <http://www.nhgl.org>

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. J.T. Hermans. Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470, snl@nhgl.org.

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek op het gebied van natuur en landschap in de provincie Limburg. B. op den Camp. Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470, lierelei@nhgl.org.

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van de waarnemingsgegevens van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. F. Coolen. Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470.

STICHTING I.R. D.C. VAN SCHAIK

Stichting voor het beheer van onderaardse kalksteengroeven in Limburg. Secretariaat, Postbus 2235, 6201 HA Maastricht, tel. 043-3216506, fax 043-3672585, vanschaikestichting@nhgl.org.

Provincie

Limburg

Het uitgeven van het Natuurhistorisch Maandblad wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Limburg.

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Contactpersoon: Ykellen Damstra, Bosstraat 15, 6071 XR Swalmen, herpetofauna@nhgl.org

PLANTENSTUDIEGROEP

Secretaris: Olaf Op den Kamp, Maria Gorettistraat 72, 6462 XS Kerkrade, planten@nhgl.org

SPINNENWERKGROEP LIMBURG

Inlichtingen: J.H.G. Peeters, tel. 043-3505484 (overdag), spinnen@nhgl.org

STUDIEGROEP ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Secretaris: Rik Bastiaens, Krukstraat 2, 3770 Val-Meer, België, sok@nhgl.org

VLINDERSTUDIEGROEP

Secretaris: J. Queis, Spaanse singel 2, 6191 GK Beek, vlinders@nhgl.org

ZOOGDIERENWERKGROEP

Secretaris: Ludy Verheggen, Lijsterbeslaan 22, 6241 AN Bunde, zoogdieren@nhgl.org

PADDESTOELENSTUDIEGROEP

Inlichtingen: P.H. Kelderman, Herkenbroekerweg 23, 6301 EG Valkenburg, paddestoelen@nhgl.org

VISSENWERKGROEP

Inlichtingen: R. Akkermans, Wilhelminalaan 47, 6042 EL Roermond, vissen@nhgl.org

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Contactpersoon: W. Jansen, Wilhelminalaan 85, 6042 EM Roermond, sprinkhanen@nhgl.org

VOGELSTUDIEGROEP

Contactpersoon: R. van der Laak, Bethlehemstraat 34, 6418 GK Heerlen, vogels@nhgl.org

WERKGROEP BEHOUD SCHINVELDSE BOSSEN EN BRUNSSUMMERHEIDE

Secretaris: P. Spreuwenberg, Aan de Slagboom 2, 6372 KW Schaesberg, brunssummerheide@nhgl.org

MOSENSTUDIEGROEP

Contactpersoon: P. Spreuwenberg, Aan de Slagboom 2, 6372 KW Landgraaf, mossen@nhgl.org

WERKGROEP MEINWEG

Inlichtingen: W. Jansen, Wilhelminalaan 85, 6042 EM Roermond, meinweg@nhgl.org

STUDIEGROEP BLOEMEN EN BIJEN

Contactpersoon: L. Hensels, Tramstraat 9, 6088 EA Roggel, bijen@nhgl.org

LIBELLENSTUDIEGROEP

Contactpersoon: J.T. Hermans, Hertestraat 21, 6067 ER Linne, libellen@nhgl.org

MOLLUSKENSTUDIEGROEP LIMBURG

Contactpersoon: S. Keulen, Mesweg 10, 6336 VT Hulsberg, mollusken@nhgl.org

KRING MAASTRICHT

Voorzitter (a.i.): D.Th. de Graaf, Klokbekestraat 20, 6216 TR Maastricht, maastricht@nhgl.org

KRING HEERLEN

Voorzitter: P. Thomas, L.T.M.-weg 26, 6412 BP Heerlen, heerlen@nhgl.org

KRING VENLO

Voorzitter: J. Eenshuistra, L. van Beierenstraat 1, 5913 VM Venlo, venlo@nhgl.org

KRING ROERMOND

Voorzitter: M. de Ponti, Parklaan 10, 6045 BT Roermond, roermond@nhgl.org

KRING VENRAY

Secretaris: H. Heijligers, Lottumseweg 27, 5872 AA Broekhuizen, venray@nhgl.org